

Хмиров І.М., к.психол.н., старший викладач кафедри наглядово-профілактичної діяльності, Національний університет цивільного захисту України

Особливості державного регулювання європейського співробітництва вищої освіти України

Постановка проблеми. У нових соціально-економічних умовах освіта одержує високий статус, оскільки саме вона буде сприяти переходу до інформаційного суспільства й формування пріоритетів розвитку держави. В Україні необхідна модернізація системи механізмів державного управління освітою. Вона (модернізація) повинна передбачати впровадження інституту вимірювання й оцінювання результатів діяльності освітньої галузі, створюючи національну систему моніторингу якості освіти й забезпечуючи ефективність управлінських рішень та їх впливу на якість освіти. Усе це зумовлює актуальність теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. У сфері міжнародного освітньо-наукового співробітництва державне управління здійснюється за такими напрямки:

- кооперування держав щодо здійснення спільних досліджень у сфері науки та освіти;
- реалізація окремих науково-технічних проєктів, які представляють взаємний інтерес;
- реалізація обміну технологіями;
- передача технологій від розвинених країн державам, що розвиваються;
- узгодження заходів у процесі підготовки і підвищення кваліфікації наукових кадрів;
- визнання іноземних документів у сфері міжнародного освітньо-наукового співробітництва;
- співпраця щодо захисту прав інтелектуальної власності, що містить аутентичні результати наукових досліджень [1, с. 62–63].

Підґрунтя правового забезпечення, яке визначає особливості та напрямки міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти та освітньо-наукової співпраці є міжнародні договори. Вони здебільшого є рамковими, оскільки містять не вичерпний перелік зобов'язань держав-учасниць кооперації у цій сфері. Отже, освітньо-наукова діяльність є різновидом професійної творчості та прогнозованою сферою. Зважаючи на це й урахуовуючи тенденції у науці «Публічне управління та адміністрування», можемо стверджувати, що вона (зазначений вид співпраці) передбачає застосування методів правового адміністрування.

У сфері міжнародного освітньо-наукового співробітництва діючими є такі міжнародно-правові норми:

- 1) положення, що встановлюють тематику (напрямки) кооперації;
- 2) рівноправність держав під час користування досягненнями науково-технічного прогресу;
- 3) співпрацю з метою передачі освітніх і наукових технологій;
- 4) академічну мобільність тощо.

Держава, у т. ч. й Україна, повинна забезпечувати доступність вищої освіти в державних і комунальних (муніципальних) навчальних закладах на конкурентній основі, а також розвиток цієї освіти. Оскільки кожен має право на освіту, а також вільно брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами. Угода про ввезення матеріалів, що відносяться до освіти, науки і культури 1950 року (Флорентійська угода) передбачає відмову держав-учасниць від справляння мита та інших зборів при ввезенні та вивезенні відповідних предметів (друковані книги, географічні та астрономічні карти, наукові прилади й апаратуру, моделі і макети для викладання). Держави повинні надавати ліцензії та засоби для ввезення на свою територію зазначених предметів, а саме:

- матеріалів, що призначені для публічних бібліотек та громадських установ, які розглядають питання освіти, наукових досліджень або культури;
- офіційних публікацій;
- книг і публікацій ООН та її спеціалізованих установ;
- публікацій у сфері розвитку туризму за межами країни ввезення;
- предметів для сліпих [1, с. 63].

Входження національної вищої школи в європейський освітній простір в умовах стрімкої інформатизації та глобалізації міжнародного середовища спонукає до підготовки фахівців з вищою освітою нової генерації, здатних ефективно працювати в різних сферах господарчого комплексу країни. Це вимагає істотного підйому рівня підготовки студентів на інноваційній основі шляхом проведення глибоких змін у системі їх навчання.

Приєднання України до європейського руху уніфікації освітньої системи ЄС повинно розглядатись не як прояв політичної волі, а як об'єктивний процес удосконалення національної системи освіти на основі узагальнення досвіду високоорганізованих і високорозвинутих країн, що складають ядро цього альянсу [2]. Особливість цього етапу полягає у трансформації інституту освіти у відповідності з ринковими перетвореннями всієї системи соціально-економічних відносин, а також із об'єктивними змінами, що відбуваються у світовому масштабі через необхідність приведення освіти у відповідність до вимог постіндустріального суспільства.

Ефективний освітній менеджмент дозволяє своєчасно реагувати на попит ринку, зокрема праці на окремі категорії працівників, а, відтак, і затребуваності освітніх послуг і формування вхідних грошових потоків, а також забезпечення таких важливих операцій (регламентованих державою), як ліцензування спеціальностей, квотування обсягу підготовки спеціалістів, атестації спеціальностей і вузу в цілому.

В умовах, коли держава не може гарантувати зайнятість усього працездатного населення (в тому числі й такої його соціальної групи, як молоді спеціалісти), актуалізується проблема посилення взаємозв'язку і відповідальності держави щодо фахівця з точки зору забезпечення його ефективної зайнятості. Це висуває проблему посилення ролі держави в забезпеченні взаємозв'язку збалансованості між потребою на ринку праці в фахівцях з вищою освітою до обсягів підготовки цих фахівців в системі вищої освіти як пропозиції з орієнтацією на по вікове відтворення на цих сегментах ринкової економіки.

Висновки. Отже, система державного регулювання освітньої діяльності має досить складну структуру та повинна ґрунтуватися на принципах партнерства. Вона охоплює не тільки заходи (механізми) регулювання конкретних процесів, а й інструменти, тобто засоби регулювання, що використовуються окремими напрямами (складовими) економічної політики.

Уся система регулювання спрямовується на реалізацію функцій життєдіяльності суспільства, які держава бере на себе. Тому система державного регулювання освітньої діяльності повинна будуватися за ієрархічним принципом, коли спочатку встановлюються функції системи, далі визначаються напрями проведення економічної політики, що спрямовуються на реалізацію цих функцій, потім здійснюється підбір інструментів втілення в життя цієї політики і, нарешті, розроблюються заходи регулювання конкретних процесів.

Література:

1. Алієва П. І. Механізми управління розвитком міжнародного наукового співробітництва України / П. І. Алієва // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління, 2016. – Вип. 2 (5). – С. 62–66.

2. Збірник нормативних документів щодо організації навчального процесу у вищих навчальних закладах : проект/ М-во освіти і науки України ; [за заг. ред. В. Д. Шинкарука ; уклад. : Л. О. Омеленович та ін.]. – К., 2008. – 199 с.